

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра анатомія людини

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

НОРМАЛЬНА АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

(за професійним спрямуванням)

підготовки бакалавра (на основі ступенів "фаховий молодший бакалавр",

"молодший бакалавр" або освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший

спеціаліст")

(назва освітнього рівня)

спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми 227 « Фізична терапія, ерготерапія»

(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «Нормальна анатомія людини (за професійним спрямуванням)» підготовки “бакалавра” (на основі ступенів "фаховий молодший бакалавр", "молодший бакалавр" або освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст"), галузі знань – 22 охорона здоров'я, спеціальності – 227 фізична терапія, ерготерапія, за освітньою програмою – 227 фізична терапія, ерготерапія

Розробник:

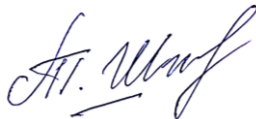
кандидат біологічних наук,
доцент кафедри анатомії людини

доц. Шевчук Т.Я.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри
анатомії людини

протокол № 2 від 20.09.2021 р.

Завідувач кафедри

доц. Шевчук Т.Я.

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	22 «Охорона здоров'я», 227 ««Фізична терапія, ерготерапія» «Фізична терапія, ерготерапія». «Бакалавр»	Нормативна
Кількість годин/кредитів 270/9		Рік навчання - 1-й
		Семестр - 1-ий
		Лекції - 40 год.
		Лабораторні - 80 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота - 134 год.
		Консультації - 16 год.
	Форма контролю - екзамен	
Мова навчання		Українська

ІІ. Інформація про викладача

Шевчук Тетяна Яківна – доцент, кандидат біологічних наук, доцент кафедри анатомії людини: shevchuk.tatyana@vnu.edu.ua

Третяк Христина Степанівна – старший викладач кафедри анатомії людини: tretiak.khrystyna@vnu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно графіку, за графіком консультацій і відпрацювань, дистанційне навчання Office 365 (Teams).

Розклад занять розміщено на сайті Волинського національного університету імені Лесі Українки: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри анатомії людини та на сайті кафедри: <https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%97%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8>

ІІІ. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Навчальна дисципліна «**Анатомія людини**» є нормативною дисципліною для студентів спеціальності - 227 «Фізична терапія, ерготерапія» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Вивчення даної дисципліни являє собою адаптовану до потреб медицини класичну модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним студентом знань у світі природничо-наукових уявлень про будову людського організму та його вікові особливості, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини та у практичній діяльності.

2. Пререквізити: навчальна дисципліна базується на початкових знаннях з «Анатомії людини».

Постреквізити: після закінчення вивчення дисципліни знання, уміння і навички здобуті студентами можуть бути корисними для засвоєння курсу «Функціональна анатомія», «Нормальна фізіологія людини (за професійним спрямуванням)», «Долікарська медична допомога», «Основи медичних знань та медична термінологія», «Біомеханіка та клінічна кінезіологія (за професійним спрямуванням)».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «**Нормальна анатомія людини (за професійним спрямуванням)**» є вивчення і сформулювати наукові уявлення про анатомічні основи функціональної діяльності всіх систем організму людини як єдиного цілого у взаємозв'язку з оточуючим середовищем, розвивати вміння аналізувати будову, топографію, походження органів залежно від виконуваних ними функцій, розуміти об'єднуючу роль нейрогуморальної регуляції у забезпеченні цілісності людського організму, його вікові зміни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Нормальна анатомія людини (за професійним спрямуванням)» є вивчити будову тіла людини, поклавши в основу системний та морфофункціональний принципи його будови, на основі сучасних досягнень макро- і мікроскопічної анатомії (морфології);

- у процесі вивчення анатомії людини через філо- та онтогенез розглянути індивідуальні, статеві та вікові особливості організму, анатомо-топографічні взаємовідношення органів, вади їх розвитку, розкривши поняття робочих, життєзабезпечуючих та інтегруючих систем людини;
- при вивченні анатомії окремих органів, систем органів та апаратів прививати студентам синтетичне розуміння будови організму в цілому, тобто всебічно розкрити взаємозв'язок і взаємозалежність окремих частин організму;
- виробити у студентів наукове уявлення про взаємозв'язок та єдність структури і функції органів людини, їх мінливості в процесі філо- і онтогенезу: показати взаємозв'язок організму з мінливими умовами середовища, вплив праці, фізичної культури, екологічних і соціальних умов на розвиток і будову організму;
- розкрити прогресивне теоретичне і практичне значення основних відкриттів в анатомії людини, окреслити історичні етапи розвитку анатомії як науки, відзначивши пріоритет вітчизняних вчених у розвитку різних галузей анатомії людини.

4. Результати навчання (Компетентності).

Інтегральна компетентність.

ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

Загальні компетентності.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмовою.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності.

ФК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

ФК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

Програмні результати навчання.

ПР 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПР 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у

професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПР 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

ПР 07. Тракувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).

ПР 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПР 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

ПР 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПР 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

ПР 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій (додаток 1) та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

ПР 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю / Бали (40 балів)
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Опорно-руховий апарат						
Тема 1. Вступ в анатомію людини. Методи дослідження осі, площини.	8	2	2	-	4	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 2. Скелет як частина опорно-рухового апарату. Артросиндесмологія.	10	4	2	-	4	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 3. Скелет тулуба.	6	-	2	-	4	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 4. Скелет голови – череп.	15	2	6	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1(x3)
Тема 5. Скелет верхньої та нижньої кінцівки.	15	-	4+4	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1(x4)
Тема 6. Мієлогія. Загальна характеристика м'язової системи.	5	2	1	-	2	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 7. М'язи голови і шиї.	3	-	1	-	2	

Тема 8. М'язи тулуба. Дихальні м'язи.	9	-	2	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 9. М'язи верхньої і нижньої кінцівок.	11	-	4	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1(x2)
Підсумкове заняття «Опорно-руховий апарат»	2	-	2	-	-	ВПЗ / 0,1
Разом за змістовим модулем 1	84	10	30	4	40	15,5 балів
Змістовий модуль 2. Внутрішні органи						
Тема 10. Вступ до спланхнології. Шлунково-кишковий тракт.	8	1	2	1	4	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 11. Залози травлення. Очеревина, її значення і похідні.	10	1	2	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 12. Система органів дихання..	9	2	2	1	4	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 13. Система сечових органів	9	1	2	-	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 14. Статева система.	10	1	2	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Підсумкове заняття «Внутрішні органи»	2	-	2	-	-	ВПЗ / 0,1
Разом за змістовим модулем 2	48	6	12	4	26	5,6 балів
Змістовий модуль 3. Серцево-судинна. Ендокринна система						
Тема 15. Серцево-судинна система.	5	1	-	-	4	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 16. Серце. Судини малого кола кровообігу.	11	1	2	2	6	
Тема 17. Артерії великого кола кровообігу.	13	2	4	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1(x2)
Тема 18. Вени великого кола кровообігу. Кровообіг у плода.	13	2	4	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1(x2)
Тема 19. Лімфатична система, її будова і функції. Органи кровотворення та імунної системи.	10	2	4	-	4	УО+ВПЗ+Т / 0,75+0,25+0,1(x2)
Тема 20. Залози внутрішньої та змішаної секреції.	10	2	2	-	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Підсумкове заняття «Серцево-судинна система. Ендокринна система»	2	-	2	-	-	ВПЗ / 0,1
Разом за змістовим модулем 3	64	10	18	4	28	8,9 балів
Змістовий модуль 4. Нервова система. Органи чуттів.						
Тема 21. Загальна анатомія нервової системи. Спинний мозок. Спинномозкові нерви.	9	2	2	-	5	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 22. Головний мозок	13	2	4	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1(x2)
Тема 23. Черепномозкові нерви.	11	2	2	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 24. Провідні шляхи головного і спинного мозку. Лімбічна та екстрапірамідна системи і ретикулярна формація.	13	2	4	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1(x2)

Тема 25. Периферична нервова система. Соматичні сплетення.	11	2	2	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 26. Вегетативна нервова система. Симпатична і парасимпатична її частини.	11	2	2	1	6	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Тема 27. Органи чуттів. Зоровий аналізатор. Слуховий аналізатор та аналізатор рівноваги.	8	2	2	1	3	УО+Т+ВПЗ / 0,75+0,25+0,1
Підсумкове заняття «Нервова система. Органи чуттів»	2	-	2	-	-	ВПЗ / 0,1
Разом за змістовим модулем 4	78	14	20	6	42	10 балів
Види підсумкових робіт						60 балів
Модульна контрольна 1						МКР (ПР+УО)/ 5+10
Модульна контрольна 2						МКР (ПР+УО)/ 5+10
Модульна контрольна 3						МКР (ПР+УО)/ 5+10
Модульна контрольна 4						МКР (ПР+УО)/ 5+10
Усього годин/Балів	270	40	80	18	132	100 балів

Форма контролю: УО – усне опитування; Т – тести; ВПЗ – виконання практичного завдання; МКР – модульна контрольна робота (ПР – письмова робота, УО – усне опитування).*

6. Завдання для самостійного опрацювання.

1. Вступ в анатомію людини.
2. Вчення про кістки та їх з'єднання.
3. Череп.
4. Скелет кінцівок.
5. Допоміжний апарат м'язів (фасції, синовіальні сумки, синовіальні піхви, кістково-фіброзні канали).
6. Області тіла, границі між ними як зовнішні орієнтири для розуміння топографії м'язів
7. Рудиментарні та прогресивні м'язи верхньої та нижньої кінцівок.
8. Постава, її анатомічна і функціональна основи. Види постави. Сколіоз.
9. Серозні порожнини тіла і їх розвиток (черевна порожнина, плевральна щілина).
10. Топографія внутрішніх органів.
11. Топографічні області і лінії тулуба.
12. Класифікація і коротка характеристика вад закладання та розвитку внутрішніх органів.
13. Листки очеревини та її похідні (зв'язки, заутки, сумки, заглибини, які вона утворює).
14. Регуляція кількості перитонеальної рідини, місця її скупчення при надлишку утворення.
15. Вікові особливості будови органів дихання.
16. Плацента, її зв'язок з маткою під час вагітності.
17. Магістральні, екстраорганні кровоносні судини.
18. Закономірності топографії та галуження артерій і формування вен.
19. Класифікація судин за будовою стінки.
20. Венозні сплетення.

21. Анастомози ворітної вени з притоками верхньої і нижньої порожнистих вен.
22. Особливості будови кровоносного русла окремих органів: мозку, серця, легень, печінки, селезінки, нирок, ендокринних залоз.
23. Розвиток органів чуттів.
24. Структурно-функціональні особливості акомодативного апарата ока у зв'язку з трудовою діяльністю і залежно від віку.
25. Руховий аналізатор.
26. Аналізатор шкірного чуття.
27. Смаковий аналізатор. Будова рецепторів органа смаку.
28. Нюховий аналізатор.
29. Вени головного мозку.
30. З'єднання між внутрішньочерепними і позачерепними венами (диплоїтичні і емісарні вени).
31. Інтерреналова та хромафінна /адреналова/ системи наднирника: розвиток, топографія, морфологія і функції. Додаткові наднирники.
32. Парааортальні тільця, сонний гломус.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії.

Відвідування занять є обов'язковим. Якщо з об'єктивних причин заняття пропущене, то студент зобов'язаний відпрацювати його самостійно у системі Office 365 (Teams), де зможе ознайомитись з методичними матеріалами до лабораторних робіт. За методичними рекомендаціями виконати лабораторну роботу. Після виконання роботи прикріпити її у папку «Здача завдання №__». Оцінювання відбувається за шкалою. Пропущений модульний зріз також можна відпрацювати у Office 365 (Teams).

За об'єктивних причин навчання може відбуватись в дистанційному режимі.

Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не увійшли до практичного курсу, або ж були розглянуті коротко. Завдання для самостійного опрацювання входять в структуру лабораторних занять та оцінюються в процесі поточного контролю на лабораторних заняттях під час вивчення відповідних тем.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин, відповідно до [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки](#).

Політика щодо академічної доброчесності. Викладач і студент мають дотримуватись ст. 36 Закону України «Про освіту». Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну науково-педагогічну діяльність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної й наукової діяльності.

На лабораторних заняттях під час усного опитування, під час написання модульної контрольної роботи та під час підсумкового оцінюванні студентам дозволяється користуватися лише муляжами, натуральними препаратами та схемами. Списування під час поточного контролю та під час здачі іспиту заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Використання гаджетів та персональних комп'ютерів передбачено під час дистанційного навчання та проходження online тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Лабораторні роботи зі змістового модуля 1 мають бути виконані до проведення модульного зрізу 1. У випадку невиконання лабораторних робіт студент не допускається до написання модульного зрізу 1. Відповідно такі ж вимоги і до виконання лабораторних робіт до модулів 2-4. Після отримання оцінок за поточний і проміжний контроль знань студент допускається до складання екзамену. Якщо студент набрав 75 балів і більше, екзамен може бути зарахований автоматично. Якщо студент під час навчання набрав менше 75 балів він складає екзамен. Терміни проведення екзамену визначаються розкладом екзаменаційної сесії. У разі не складання екзамену, студент може перездати його двічі. Розклад ліквідації академічної заборгованості передбачений розкладом екзаменаційної сесії.

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає екзамен у формі *усного опитування*. При цьому на екзамен виноситься 60 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. У кожному екзаменаційному білеті є чотири питання (по одному з кожного змістового модуля). Відповідь за кожне з екзаменаційних питань оцінюється максимально в 15 балів. Для отримання екзамену потрібно набрати не менше 60 балів за 100-бальною шкалою. У відомості та індивідуальному навчальному плані студента в графі «оцінка за національною шкалою» проставляється загальна кількість балів (максимально – 100), яку студент отримав разом за поточний контроль (40 балів) та підсумковий контроль (60 балів).

Питання для підготовки до підсумкового контролю (екзамену):

1. Визначення анатомії і її місце в системі біологічних наук. Методи вивчення.
2. Основні етапи в історії розвитку анатомії людини, їх представники.
3. Поняття про основні стадії розвитку організму. Вікова періодизація.
4. Поняття про органи, системи органів і апарати. Організм як єдине ціле.
5. Визначення і роль скелета. Будова кістки як органа, її хімічний склад та фізичні властивості.
6. Класифікація кісток скелета, їх будова, ріст.
7. З'єднання кісток, їх види. Класифікація неперервних з'єднань.
8. Суглоби, їх будова і класифікація.
9. Анатомія хребта, будова і з'єднання окремих хребців між собою і з черепом. Рухи.
10. Будова грудної клітки і її функціональне значення. З'єднання кісток грудної клітки. Вікові і статеві особливості.
11. Череп, характеристика в цілому, його відділи, статеві і вікові особливості.
12. Кістки лицевого черепа і їх з'єднання.
13. Кістки мозкового черепа і їх з'єднання.
14. Скелет верхньої кінцівки, його відділи. Будова і з'єднання кісток плечового поясу.
15. Будова і з'єднання кісток вільної верхньої кінцівки.
16. Скелет нижньої кінцівки, його відділи. Будова і з'єднання кісток тазового поясу.
17. Таз в цілому, його будова, з'єднання, розміри таза, статеві і вікові особливості.
18. Будова і з'єднання кісток вільної нижньої кінцівки.

19. М'язові тканини, їх класифікація, будова і функції.
20. Скелетний м'яз як орган, його будова, функція і розвиток в онтогенезі. Допоміжний апарат.
21. Класифікація м'язів, їх робота.
22. М'язи спини, їх класифікація і характеристика.
23. М'язи грудей, їх класифікація і характеристика.
24. М'язи живота, їх класифікація і характеристика.
25. Дихальні м'язи, їх класифікація і характеристика. Діафрагма.
26. М'язи голови, їх класифікація і характеристика. Особливості будови мимічних м'язів.
27. М'язи шиї, їх класифікація і характеристика.
28. М'язи плечового поясу та плеча, їх класифікація і характеристика.
29. М'язи передпліччя та кисті, їх класифікація і характеристика.
30. М'язи таза, їх класифікація і характеристика.
31. М'язи стегна, їх класифікація і характеристика.
32. М'язи гомілки та стопи, їх класифікація і характеристика.
33. Постава і її види в світлі анатомо-фізіологічної характеристики.
34. Класифікація систем організму, будова, функція.
35. Травна система, її функціональне значення і розвиток.
36. Ротова порожнина, її органи, будова і функції.
37. Глотка, її топографія, будова і функції.
38. Стравохід, його будова і функції.
39. Шлунок, його топографія, будова і функції.
40. Тонка кишка, її топографія, відділи, будова і функції.
41. Товста кишка, її топографія, відділи, будова і функції.
42. Травні залози, їх класифікація і функція.
43. Печінка, її топографія, будова і функціональне значення.
44. Підшлункова залоза, її топографія, будова та екзокринна функція.
45. Слинні залози, їх топографія, класифікація, будова і функції.
46. Очеревина, її морфологічна характеристика.
47. Система органів дихання, її відділи, будова, функції і розвиток.
48. Носова порожнина, її топографія, будова і функції. Приносіві пазухи, їх з'єднання з носовими ходами.
49. Гортань, її топографія, будова і функції.
50. Трахея, бронхи, їх топографія, будова і функції.
51. Легені, їх топографія, будова і функції. Бронхіальне і альвеолярне дерево легень.
52. Середостіння, його класифікація і органи.
53. Сечовидільна система, її будова, функціональне значення і розвиток.
54. Нирки, їх топографія, будова і функції.
55. Сечовидільні шляхи (сечовід, сечовий міхур, сечівник).
56. Місце вироблення і шляхи виведення сечі.
57. Загальний огляд чоловічих і жіночих статевих органів, їх класифікація і розвиток.
58. Чоловічі зовнішні статеві органи.
59. Внутрішні чоловічі статеві органи.
60. Місце вироблення і шляхи виведення сперми.
61. Зовнішні жіночі статеві органи.
62. Яєчник, його будова, топографія. Циклічні і вікові зміни яєчника.
63. Матка. Маткові труби. Піхва.
64. Промежина, анатомічні відділи, морфологічна характеристика.
65. Серцево-судинна система, її морфологічна характеристика.
66. Анатомо-функціональна характеристика судинного русла.
67. Топографія і морфологія серця. Проекція серця на грудну клітку.
68. Гістологічна будова стінки серця. Особливості міокарда. Перикард.

69. Провідна система серця, її функціональне значення.
70. Кровопостачання та іннервація серця.
71. Філогенез та онтогенез серця. Аномалії (вади) його розвитку.
72. Кола кровообігу, їх функціональне значення.
73. Порівняльна анатомо-функціональна характеристика артерій та вен.
74. Судини мікроциркуляторного русла. Чудесна венозна і артеріальна сітки.
75. Анастомози та колатеральний кровообіг.
76. Топографія, відділи та гілки аорти.
77. Верхня порожниста вена.
78. Нижня порожниста вена
79. Вена воріт печінки.
80. Кровопостачання та лімфовідтік голови.
81. Кровопостачання головного і спинного мозку /кола Вілізія та Захарченко/, венозний відтік від мозку.
82. Кровопостачання та лімфовідтік органів ділянки шиї.
83. Кровопостачання та лімфовідтік стінок грудної клітки.
84. Кровопостачання та лімфовідтік органів дихання.
85. Кровопостачання та лімфовідтік органів середостіння.
86. Кровопостачання та лімфовідтік стінки черевної порожнини і стінок таза.
87. Кровопостачання та лімфовідтік шлунка, підшлункової залози, печінки, селезінки.
88. Кровопостачання та лімфовідтік тонкої кишки.
89. Кровопостачання та лімфовідтік товстої кишки.
90. Кровопостачання та лімфовідтік сечового міхура.
91. Кровопостачання та лімфовідтік нирок і сечоводів.
92. Кровопостачання та лімфовідтік внутрішніх жіночих статевих органів.
93. Кровопостачання та лімфовідтік зовнішніх жіночих статевих органів.
94. Кровопостачання та лімфовідтік внутрішніх чоловічих статевих органів.
95. Кровопостачання та лімфовідтік зовнішніх чоловічих статевих органів.
96. Кровопостачання та лімфовідтік верхньої кінцівки. Поверхнева і глибока долонні дуги.
97. Кровопостачання та лімфовідтік нижньої кінцівки. Артеріальні сітки великих суглобів.
98. Кровопостачання та лімфовідтік ендокринних залоз.
99. Кровопостачання плода.
100. Склад та функції лімфи, лімфоутворення.
101. Загальна характеристика лімфатичної системи, її функції.
102. Судинне русло лімфатичної системи. Характеристика лімфатичних капілярів, судин, стовбурів та проток.
103. Парні лімфатичні стовбури, їх морфофункціональна характеристика.
104. Лімфатичні стовбури, їх морфофункціональна характеристика.
105. Анатомо-функціональна характеристика право лімфатичної протоки та грудної лімфатичної протоки.
106. Морфофункціональна характеристика лімфатичного вузла. Класифікація вузлів.
107. Центральні периферичні органи імуногенезу.
108. Периферичні органи імуногенезу.
109. Топографія та анатомо-морфологічна характеристика вилочкової залози /тимусу/.
110. Лімфоїдні вузлики внутрішніх органів.
111. Кровотворні органи та органи імуногенезу, їх класифікація.
112. Філогенез та онтогенез ендокринних залоз.
113. Схема імуногенезу. Гуморальний та клітинний імунітет.
114. Селезінка.
115. Вилочкова залоза.
116. Нервова система, її будова і функціональне значення.
117. Нейрони, їх будова, топографія і класифікація.

118. Спинний мозок, його топографія, будова і функції. Поняття про сегмент.
119. Спинномозковий нерв, його будова.
120. Поняття про рефлекторну дугу. Міжреберні нерви.
121. Шийне соматичне нервово сплетення, область іннервації.
122. Поперекове соматичне нервово сплетення, область іннервації.
123. Крижово-куприкове соматичне нервово сплетення, область іннервації.
124. Принцип соматичної іннервації органа.
125. Оболонки мозку. Місця вироблення та шляхи циркуляції мозкової рідини.
126. Будова і розвиток центральної нервової системи.
127. Відділи головного мозку, їх топографія, будова і функції.
128. Похідні ромбовидного мозку (мозочок, міст, довгастий мозок).
129. Середній мозок. Підкіркові центри.
130. Проміжний мозок. Гіпоталамус.
131. Анатомо-функціональна характеристика епіфіза та гіпофіза.
132. Кінцевий мозок. Поняття про стріопалідарну та лімбічну систему.
133. Великі півкулі головного мозку, їх будова і функції (частки, борозни, закрутки).
134. Кора великих півкуль головного мозку, її будова і функціональне значення. Поняття про кірковий аналізатор і функція аналізаторів I і II сигнальних систем.
135. Вегетативна нервова система, її класифікація, будова і функції.
136. Відмінності соматичної нервової системи від вегетативної.
137. Симпатична частина вегетативної нервової системи, її будова і функції.
138. Парасимпатична частина вегетативної нервової системи, її будова і функції.
139. Відмінності симпатичної нервової системи від парасимпатичної.
140. Принцип вегетативної іннервації органів.
141. Черепномозкові нерви, їх класифікація, вихід на основі мозку, черепа.
142. Чутливі нерви, їх ядра, область іннервації.
143. Рухові нерви, їх ядра, область іннервації.
144. III, V пари черепномозкових нервів, їх ядра, область іннервації.
145. VII, IX і X пари черепномозкових нервів, їх ядра, область іннервації.
146. Поняття про провідні шляхи, їх класифікація.
147. Загальний принцип будови чутливих шляхів.
148. Загальний принцип будови рухових шляхів.
149. Будова ока, його складові частини.
150. Очне яблуко, ядро і капсула ока, порушення зору (короткозорість, далекозорість, дальтонізм).
151. Допоміжний апарат ока, місця вироблення і шляхи виділення сльози.
152. Зоровий аналізатор (шлях).
153. Зовнішнє вухо, його будова і функції.
154. Середнє вухо, його будова і функції.
155. Внутрішнє вухо, його будова і функції. Шлях циркуляції пери- і ендолімфи.
156. Слуховий аналізатор (шлях).
157. Шлях рівноваги.
158. Смаковий аналізатор.
159. Нюховий аналізатор.
160. Шкіра, її будова і функціональне значення.
161. Залози внутрішньої секреції, їх класифікація, будова, функції.
162. Гормони, їх класифікація і функція. Гіперфункція та гіпофункція ендокринних залоз.
163. Щитоподібна та при щитоподібні залози, їх топографія, будова, функції.
164. Надниркові залози, їх топографія, будова, функції. Додаткові надниркові залози. Сонний глобус та парааортальні тіліця, їх морфофункціональна характеристика.
165. Анатомо-функціональна характеристика залоз змішаної секреції (підшлункова залоза, статеві залози), їх топографія, будова, ендокринна функція.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Анатомія людини. У трьох томах. Том перший / Під ред. проф. В.Г. Ковешнікова. Луганськ: вид-во «Шико» ТОВ «Віртуальна реальність», 2005. 328 с.; Том другий / Під ред. проф. В.Г. Ковешнікова. Луганськ: вид-во «Шико» ТОВ «Віртуальна реальність», 2005. 260 с.; Том третій / Під ред. проф. В.Г. Ковешнікова. Луганськ: вид-во «Шико» ТОВ «Віртуальна реальність», 2005. 400 с.
2. Анатомія людини. У трьох томах. Том перший / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін, Я. І. Федонюк. Вінниця : Нова книга, 2006. 368 с.; Том другий / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін, А. Р. Парахін. Вінниця : Нова книга, 2007. 456 с.; Том третій / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін, А. Р. Парахін. Вінниця : Нова книга, 2009. 376 с.
3. Коцан І.Я., Гринчук В.О., Велемець В.Х., Шварц Л.О., Пикалюк В.С., Шевчук Т.Я. Анатомія людини: підручник для студ.вищ.навч.закл. Луцьк:ВНУ імені Лесі Українки., 2010. 902 с.
4. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Під ред. проф. Ю.Б. Чайковського. Львів: Наутілус, 2004. 592 с.
5. Свиридов О.І. Анатомія людини: Підручник / За ред. І.І. Бобрика. К.: Вища шк., 2000. 399 с.
6. Sobotta. Атлас анатомії людини. У 2-х томах. Том 2 / за ред. Р. Путца, Р. Пабста. Київ: «Український медичний вісник», 2009. 398 с.

Додаткова:

1. Гринчук В.О., Велемець В.Х., Шварц Л.О., Шевчук Т.Я., Поручинський А.І. Вступ до анатомії людини: Навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2002. 100 с.
2. Гринчук В.О., Велемець В.Х., Пикалюк В.С., Шварц Л.О., Шевчук Т.Я., Поручинський А.І. Опорно-руховий апарат людини: Навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2003. 360 с.

3. Гринчук В.О., Велемєць В.Х., Пикалюк В.С., Шевчук Т.Я. Внутрішні органи та серцево-судинна система людини: Навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2005. 448 с.
4. Кравчук С.Ю. Анатомія людини. Навчальний посібник. В 2 т. Чернівці: Поділля, 1998. Т.1. 296 с.; Т.2. 344 с.
5. Пикалюк В.С., Гринчук В.О., Велемєць В.Х., Шевчук Т.Я. Нейроанатомія: Навч. посібник. Луцьк: Надстир'я, 2004. 353 с.
6. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник. К.: Либідь, 2001. 384 с.
7. Синельников Р.Д. Атлас анатомии человека. В 3-х т. Учебное пособие для мединститутов. М.: Медицина. Т.1, 1967. 460с.; Т.2, 1966. 471с.; Т.3, 1968. 394 с.

Інтернет-ресурс

1. Функціональна анатомія. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://teams.microsoft.com/l/team/19%3a54945c7b32c74e4aa3f236f0849677c4%40thead.tacv2/conversations?groupId=31b51cec-0f45-40b6-961a-44484f63d4d1&tenantId=79cf2153-dcef-4e36-ab8c-89480b2366aa>
2. Збірник 3D атласів з анатомії людини <https://medical-club.net/uk/sbornik-3d-atlasov-po-anatomii-cheloveka/>.
3. Інтерактивний анатомічний стіл для віртуального зображення «Briolight».
4. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В., Бранюк С. В., Апончук Л. С. Анатомія опорно-рухового апарату : навчально-методичний електронний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медицина». Луцьк, 2020. 309 с. // (Витяг із протоколу № 2 засідання науково-методичної ради Волинського національного університету імені Лесі Українки від 21 жовтня 2020 року). https://volnu-my.sharepoint.com/personal/anatomykafedra_vnu_edu_ua/_layouts/15/onedrive.aspx?id=%2Fpersonal%2F anatomykafedra%5Fvnu%5Fedu%5Fua%2FDocuments%2F%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%8F%20%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%BE%2D%D1%80%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%2Epdf&parent=%2Fpersonal%2F anatomykafedra%5Fvnu%5Fedu%5Fua%2FDocuments&originalPath=aHR0cHM6Ly92b2xudS1teS5zaGFyZXBvaW50LmNvbS86YjovZy9wZXJzb25hbC9hbmF0b215a2FmZWRYyV92bnVfZWRI1X3VhL0ViMnJwR3ZqdNnsRnNzR2tOZTNWb2ZlFQm5kRXI2Ym9ud2tyMFZBY01qbVh0dIE_cnRpbWU9TnN1ZDlaYk4yRWc
5. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В., Бранюк С. В. Спланхнологія : навчально-методичний електронний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медицина». Луцьк, 2020. 160 с. // (Витяг із протоколу № 2 засідання науково-методичної ради Волинського національного університету імені Лесі Українки від 21 жовтня 2020 року). https://volnu-my.sharepoint.com/personal/anatomykafedra_vnu_edu_ua/_layouts/15/onedrive.aspx?id=%2Fpersonal%2F anatomykafedra%5Fvnu%5Fedu%5Fua%2FDocuments%2F%D0%A1%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%2Epdf&parent=%2Fpersonal%2F anatomykafedra%5Fvnu%5Fedu%5Fua%2FDocuments&originalPath=aHR0cHM6Ly92b2xudS1teS5zaGFyZXBvaW50LmNvbS86YjovZy9wZXJzb25hbC9hbmF0b215a2FmZWRYyV92bnVfZWRI1X3VhL0VWb2ZGR1lrXzhoR3BNSGY1eVpCNUUpnQnk0RXdON0xMTU0wYVZGR05mYndJOXc_cnRpbWU9ak1hNUJwZk4yRWc
6. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В., Бранюк С. В. Анатомія серцево-судинної системи. Органи імуногенезу : навчально-методичний електронний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за

спеціальністю «Медицина». Луцьк, 2020. 172 с. // (Витяг із протоколу № 2 засідання науково-методичної ради Волинського національного університету імені Лесі Українки від 21 жовтня 2020 року). https://volnu-my.sharepoint.com/personal/anatomykafedra_vnu_edu_ua/_layouts/15/onedrive.aspx?id=%2Fpersonal%2FAnatomykafedra%5Fvnu%5Fedu%5Fua%2FDocuments%2F%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%8F%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B2%D0%BE%2D%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8%2E%20%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B8%20%D1%96%D0%BC%D1%83%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D1%83%2Epdf&parent=%2Fpersonal%2FAnatomykafedra%5Fvnu%5Fedu%5Fua%2FDocuments&originalPath=aHR0cHM6Ly92b2xudS1teS5zaGFyZXBvaW50LmNvbS86YjovZy9wZXJzb25hbC9hbmF0b215a2FmZWRYeYV92bnVfZWRR1X3VhL0VaS3BNc1piMUNsQ3UwOTNOSi1hX21zQlFJMldUbDRZcTlRZVlYm0RMYYVdmV2c_cnrpbWU9M2FzckVaZk4yRWc

7. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Бранюк С. В. Нервова та ендокринна системи. Органи чуття. Питання інтеграції систем організму : навчально-методичний електронний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медицина». Луцьк, 2020. 297 с. // (Витяг із протоколу № 2 засідання науково-методичної ради Волинського національного університету імені Лесі Українки від 21 жовтня 2020 року). https://volnu-my.sharepoint.com/personal/anatomykafedra_vnu_edu_ua/_layouts/15/onedrive.aspx?id=%2Fpersonal%2FAnatomykafedra%5Fvnu%5Fedu%5Fua%2FDocuments%2F%D0%9D%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8%2E%20%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B8%20%D1%87%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F%2E%20%D0%9F%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC%D1%83%2Epdf&parent=%2Fpersonal%2FAnatomykafedra%5Fvnu%5Fedu%5Fua%2FDocuments&originalPath=aHR0cHM6Ly92b2xudS1teS5zaGFyZXBvaW50LmNvbS86YjovZy9wZXJzb25hbC9hbmF0b215a2FmZWRYeYV92bnVfZWRR1X3VhL0VYLV9OTkJMRRGdGSmdZckNEamtXdIVvQldkNlhZU1VjQ001VXRWUGRVbXhlYlE_cnrpbWU9dDdoTk1Zk4yRWc